

Tracta .vi. prime partis

harum ecclesiarum clericos et alios scolares pauperes gratis instruunt. propter quod aliquod competens beneficiū magistro in ecclesia assignet extra. c. preal. Et intelligo de scientiis trivialis sive sermotionalibus. s. grammatica. logyca. rhetorica. Et maxie de gramatica. qz quadriviales scientie. s. arithmetica. geometria. musica. astronomia parū aut nihil faciunt ad scientias pietatis. vt ait Hiero. xxxvii. di. si quis grammatice. De hoc. s. quā scientiā debēt sacerdotes habere require supra in proemio huius libelli. Et licz multa alia circa materiam sacri ordinis possent dici. ista tamen sufficiunt q̄stum ad hoc quod presens libellus expostulat.

Tractatus sextus prime partis de extrema vncione. Et habet septem capitula.

Nunc de sacramēto extreme vncionis dicendum est. Circa quod consideranda sunt septē. Primo que est eius materia. Secdo que est eius forma. Tertio quis est eius minister. Quarto quis est eius effectus. Quinto quibus debet dari. Sexto in quibus partibus corporis debet fieri. Septimo vtrum debeat iterari.

De materia huius sacramenti **Lapl. i.**
Materia sacramenti extreme vncionis est oleū oliuarū ab ep̄o benedictū. Et rō quare oleū oliuarū est materia huius sacramēti est institutio christi qui instituit istud fieri in oleo qm̄ misit ap̄los oleo vngere infirmos et sanare eos. Et huic concordat pmulgatio. b. Jaco. qui dicit Infirmitatē quis ex vobis inducat p̄sbiteros ecclie et orēt sup̄ eū vngentes eū oleo sc̄to. Et est sciendū qz qm̄ in scripturis inuenitur simpliciter oleū intelligit de oleo oliuarū. qz illud est simplex oleū. alia autē nō. s. fuerūt inuēta p̄ defectū illius olei. sicut oleū nucū. oleū lini et silia. v. l. p̄ aliquā medicinā. sicut oleū amigdaloz v. l. latrinū et silia. Rō autē q̄gruētē quare tale oleū est materia huius sacramēti est. qz p̄prietas istius olei maxie puenit effectui huius sacramēti. Est em̄ oleū mitigatiū do

De extrema unctione

lozum. ideo ponit in vulneribus. **U**n ille samaritanus infudit oleum in vulneribus sauciati ut dicit **Lu.** **E**ffectus istius sacramenti est mitigare dolorem spirituale et corporale. ut dicitur infra quoniam agitur de effectibus istius sacramenti. quare oleum oliuaz est materia propria istius sacramenti. **N**otandum autem quod ad hoc quod oleum sit propria materia et ueniens istius sacramenti oportet quod sit prius ab episcopo benedictum. **E**t istud innuit. **b. Iaco.** quoniam dixit ungetes eum oleo sancto. id est. sanctificato. **R**atio autem quare oportet quod sit sanctificatum posita est supra in tractatu de confirmatione. c. ij. vide eam ibi.

Que sit forma extreme unctionis. **Ca. ij.**

Prima istius sacramenti sunt verba que dicit sacerdos quoniam inungit infirmum. scilicet. **Per istam sanctam unctionem et suam purissimam misericordiam indulgeat tibi deus quicquid deliquisti per visum et auditum etc.** Ita quod in ista forma tangitur spiritus istius sacramenti. de qua dicitur infra quoniam agitur de eius effectu. **E**t sciendum quod diuina est inter formas aliorum sacramentorum et istius. quod forme aliorum sacramentorum sunt indicatiue. ut patet intuitu discurrendo per singulas formas. scilicet forma istius sacramenti est operatiua. ut patet inspicienti. **N**otandum autem quod in missali **Ambrosiano** inuenitur ista forma. **Unge oculos tuos vel aures tuas etc.** **E**t per istam sanctam unctionem tuam etc. **D**e hoc autem non est curandum. scilicet forma qua vult romana ecclesia est seruanda. **S**i autem aliquis querat quare in forma istius sacramenti magis vult romana ecclesia operatiua verbo quam in alijs formis. **D**icendum est quod ideo quod videtur infra istud sacramentum non debet dari nisi propinquis morti qui sit iam in recessu. id est sicut mors est quod illis qui sunt in recessu operatur salus ita forma ista ecclesia operatur salutem recedentibus ex hac vita.

Quis sit minister extreme unctionis. **Ca. iij.**

Minister huius sacramenti est presbiter et non alius. vnde nullus nisi sit presbiter potest ministrare illud sacramentum. **I**tem patet ex predicta autoritate beati **Iaco.** **I**nfirmus quis etc. **R**atio autem quare solus presbiter est minister huius sacramenti est. quod ille qui habet dispensare sacramentum corporis christi mysticum oportet quod habeat potestatem super corpus christi verum. scilicet iste est solus presbiter qui potest dispensare super corpus christi. **N**ec est ista potestas de baptismo. quod baptisimus est sacramentum marie necessitas. id est oportet quod habeat minister marie coeque
b iij

Trac. vi. prime partis

vide hoc supra de baptismo. c. tercio **U**trum aut oporteat quod sint plures presbiteri vel sufficit vnus videt ex autoritate allegata quod debeant esse plures quod dicit presbiteros in plurali **L**bo. in. iij. suo videt dicere quod si non possint haberi plures sufficiat vnus cum ministris. ita tamen quod semper presbiter debet inungere et dicere verba. et si aliquis profecerit moriat vel aliter impediatur alius debet proficere illud quod remanet proficiendum scilicet residuum sacramenti huius extreme unctionis. que sufficiant pro presbitero

Quis sit effectus huius sacramenti **Ca. iij.**
Effectus huius sacramenti est iste **S**ic enim est in infirmitate corporali ita suo modo debet esse et est in infirmitate spirituali **I**n infirmitate aut corporali sic est quod posito quod aliquis sit curatus ab infirmitate adhuc remanet in eo aliqua debilitas corporalis proueniens ex pristina infirmitate. et ideo indiget duplici medicina **U**na que sit egritudinis sanatiua vel expulsiua. et alia que sit debilitatis que remanet repatiua **S**ic est spiritualiter. spiritualis infirmitas est peccatum **U**nus presbiter in persona peccatorum **D**iferere mei domine quoniam infirmus sum sana me etc. **M**edicina sanatiua illius infirmitatis est penitentia. scilicet postquam homo sanatus est ab ista infirmitate adhuc remanet in eo quedam debilitas spiritualis. et contra istam debilitatem ordinatur istud sacramentum **U**nus effectus istius sacramenti est sanatio istius debilitatis spiritualis **E**t etiam alius effectus quod per ipsum peccata venialia et etiam mortalia oblita remittuntur et gratia habita augetur et noua profertur. et istud intellige si digne suscipiatur. **E**st etiam alius effectus. quod si sit expeditus anime suscipiens sanitas corporalis sibi restituitur potentia sacramenti istius **P**robantur omnia ista per autoritatem inductam **J**aco. v. **I**nfirmatus quis ex vo. indu. presb. ec. et oriet super eum unguen. eum oleo sancto: et allenia. eum dominus. a languis. et si in peccatis sit dimittentur ei etc.

Quibus debet dari istud sacramentum **Ca. v.**
Et predicta autoritate colligitur quod istud sacramentum non debet dari nisi infirmis. quod dicit **J**aco. v. **I**nfirmatus quis ex vobis. **N**on aut debet dari quibuscumque infirmis sed solum illis qui sunt in periculo et sunt propinque morti. quod cum deuotione ante petierunt istud sacramentum. posito etiam quod sint frenetici **C**um enim istud sacramentum sit sacramentum executiuum non debet dari nisi

De extrema unctione

extremis. vel illis qui iam sunt parati ad exitū ab hac vita.

In quibus partibus corporis fieri debet istud sacramentū Ca. vi

Quia purgata materia medicina debet applicari partibus alicuius patienti. id est materia peccati purgata per penitentiam istud sacramentū quod est medicina (ut dictū est) debet debilitate derelicta debet applicari membris quae sunt organa sensuum. per quos morbo peccati intrat in animam. unde de sacramento isto dicit in iungi oculi aures. os. nares. pedes. et renes. Ita quod ad oculos dicat. per istam sanctam unctionem et suam piissimam misericordiam indulgeat tibi deus quicquid peccasti per visum. Ad aures. per auditum. Ad os. per gustum. Ad nares. per odoratum. Ad pedes per gressum. Ad renes. per ardorem libidinis. permittendo in singulis. per istam sanctam unctionem. Siquid fiet de ceco a nativitate qui non peccavit per visum. vel etiam de surdo a nativitate qui non peccavit per auditum. vel de claudo qui non peccavit per gressum. nunquid debet inungi in illis membris. Dico quod sic. quod licet cecus non peccavit videndo. tamen peccavit forte inordinate visum appetendo. Et idem dico de surdo et claudo. Estimo etiam quod quicumque aliquis non haberet oculos vel alia membra in quibus fit unctio debet tamen inungi in locis circumvicinis propter rationem iam dictam.

Utrum debeat sacramentū istud iterari Cap. vii.

Quia in isto sacramento non imprimatur character manifestus est quod illud sacramentum iterari potest. Cum homo possit ad mortem multoties infirmari. utrum autem in eadem infirmitate possit aliquis multoties inungi. Dico quod infirmitatum quaedam sunt brevis terminatio sicut sinochia vel sinochus vel caisson et sic de alijs. in istis infirmitatibus non debet istud sacramentum iterari. Tamen si recidivaret aliquis cum recidivum sit alia infirmitas a prima. in recidivo possit iterato inungi. Aliae sunt infirmitates diuturnae sicut febris. tussis. ethica et siles que durat per annum vel plures sic cum in talibus infirmitatibus homo possit multoties venire ad periculum mortis in talibus potest istud sacramentum iterari. Ita est sententia Thome in iii. suo. Dicit tamen quod si inveniatur sententia alicuius doctoris in scripturis quod non condemnetur ea. Istud autem quod dicitur quodammodo quod ille qui fuit inunctus si curet non debet postea balneare est quodammodo fatuitas: quod sequitur quod episcopus cuius caput fuit inunctum crismate non debet lavare

Tract. vii. prime partis

caput. cum eius unctio dignior sit ista. Tamen quoniam aliquis in firmus inungitur debet ibi esse aliquis minister qui cum stupa abstergat locum unctionis. et postea illa stupa debet puri.

Tractatus septimus prime partis de matrimonio. Et habet duas partes sub se.

Appedito cum dei adiutorio tractatu de sacramentis. que generant. vegetant. nutriunt. promouent et repant homines in vita spirituali. Restat tractandum de sacramento quod hominem producit et generat in esse et vita corporali. scilicet de sacramento matrimonii. Quia vero libellus iste compositus est propter simplices qui non sunt multum perfecti in iure canonico et civili allegationibus multorum iurium tam de iure canonico quam civili que in ista materia plus quam in alijs precedentibus adducunt simplicibus et minus perfectis confusionem inducat. Idecirco ab hominum allegationibus quantum potero abstinere. cum simplices hominum allegationes neque legere neque intelligere scirent. Quoniam autem secundum philosophos sic dispositio precedit formam. sic sponsalia precedunt matrimonium. ideo primo de sponsalibus est agendum.

Prima pars septimi tractatus prime partis principalis de sponsalibus. Et habet quinque capitula.

Quia ergo sponsalia consideranda sunt quinque. Primo quid sint sponsalia et unde dicantur. Secundo qualiter contrahantur. Tercio in qua etate possunt contrahi sponsalia. Quarto quis sit effectus sponsalium. quinto in quibus casibus dissoluantur.

Quid sint sponsalia et unde dicantur. **Ca. i.** Sponsalia sunt futurarum nuptiarum promissio. Et qua de finitione que communis est canonistis et legistis patet quod sponsalia debent precedere matrimonium sicut presens precedit futurum. Dicunt autem sponsalia a spondeo des quod idem est quod promittis.